

Algus lk 355

Vihma oodati enne jaani – see oli viljade kasvuks oluline aeg –, kuid pärast jaani alanud heinaajal oli see nuhtluseks. Rahvalauludeski palutakse, et Jaan tooks perele seljataie heinu, s.o laseks heina kuiva ilmaga ära teha.

*Kiigu liigu kiigekene
Kiigu õige kõrge'esta
Mis sealt kõrgesta näikse?*

(VÄNDRA)

Pidu enne tööaega

Pärast jaanipäeva algas heinaaeg, millele järgnesid lõikus ja rehepeks, sestap oli see päev ka viimane võimalus hinge tõmmata ning pidutseda enne sügisesse ulatuvat pikka ja kibedat tööaega.

Noored said siis veel mahti kiigele lustima minna – Põhja-Eestis lõppeski kevadine kiigeaeg jaanipäevaga. Ikka kostis sealt laulu ja pillimängu ning tütarlaste kilkeid, kui poisid neile ilmatuma suurt hoogu tegid.

Poiste-kiigeseppade tänamiseks ja kiige lepitamiseks pidid neid kiigele tooma kingitusi: sukapaalu, kindaid, mune. Kiige pealt nägi metsade taha, sinna, kuhu noor hing ihkas.

*Ossa rumal ullukene
Tapu tilges tillukene
Võtid meelega meeste peasta
Poole meelega poiste peasta*

(SIMUNA)

Enne jaani kosusid pärast pikka kurnavat talve nii inimesed kui loomad – piduõhtuks koguti mune ja piima, tehti võid, kohupiima, munavõid ja sõira.

Tapeti ka lammas, sest liha sõid meie esivanemad vaid erilistel puhkudel. Ei puudunud pere-mehe omavalmistatud õlu, mis on muistsest ajast olnud eestlaste ohvrijook.

Vanades taluõuedes ilmutab end õige ja ehe jaanitunne.

Jaanituli on esivanematele olnud ka ohvrituleks – tule ääres söödi pidulikult ühes oma perega, võttes kariloomadki ligi.

Kutsume suurele poole

Alati on käidud aga ka rahvarohketel külajaanituledel. Uuemal ajal on pere- ja kogukonnakeskse jaanitule asemele tulnud suured linna jaanituled, kus on omal kohal ka muusika ja meelelahutus.

*Pala pala Jaani tuli
Pala kui palu pedaja
Kärgi kui käre kadaja*

(PUHJA)

Jaanituld on tehtud ikka looduslikult kaunites paikades – kõrgemal künngastel, jõekäärudes või mere ääres ning enamasti seal, kus juba külakiik ees ootas.

Ka Eesti Vabaõhumuuseumi ilus mereäärne park lausa kutsub jaanituld pidama ja nii on siin vahvad peod aset leidnud juba üle 20 aasta.

Paremat paika ühe traditsioonidest kantud ja esivanemate pä-

randit au sees hoidva jaaniõhtu pidamiseks pealinna lähedalt eriti ei leiagi. Vanades taluõuedes, suitutarede ligidal valget ööd nautides tuleb see õige ja ehe jaanitunne peale.

Muidugi on siin peo pidamisel ka omad reeglid: kuna muuseumi põhiliseks varaks on hindamatud puithooned, meie kõigi ühine ajalugu, siis tuletgemine on range kontrolli all.

Ka sel aastal kutsub Eesti Vabaõhumuuseum kõiki vanu ja uusi sõpru endale külla jaanitulele, et meeles pidada vanu kombeid ja tavasid.

Muusikalise poole eest hoolitsevad ansamblid Knihv ja Tuulelõõtsutajad, samuti külalised Norrast ja Lätist – lõunanaabrite torupilli- ja trummiansambel Auli on üks õhtu peaesinejaid.

Silmailu ja tantsurõõmu pakub rahvakunstiansambel Leigarid. Tere tulemast vabaõhumuuseumi jaanipeole!

VIVIAN SIIRMAN

Eesti Vabaõhumuuseumi üritusjuht

EESTI VABAÕHUMUUSEUM

★ 55 ★

Ajal on lugu

TULE VABAÕHUMUUSEUMI JAANIPEOLE!

- ★ Maagilised jaanituled. Külajaanik Leigaritega. Koit ja Hämarik.
- ★ Esinevad Knihv, Tuulelõõtsutajad ja etnoansambel AULI Lätist.
- ★ Süüa-juua pakub Kolu kõrts koos sõpradega.

Ürituse kava leiad muuseumi kodulehelt: www.evm.ee